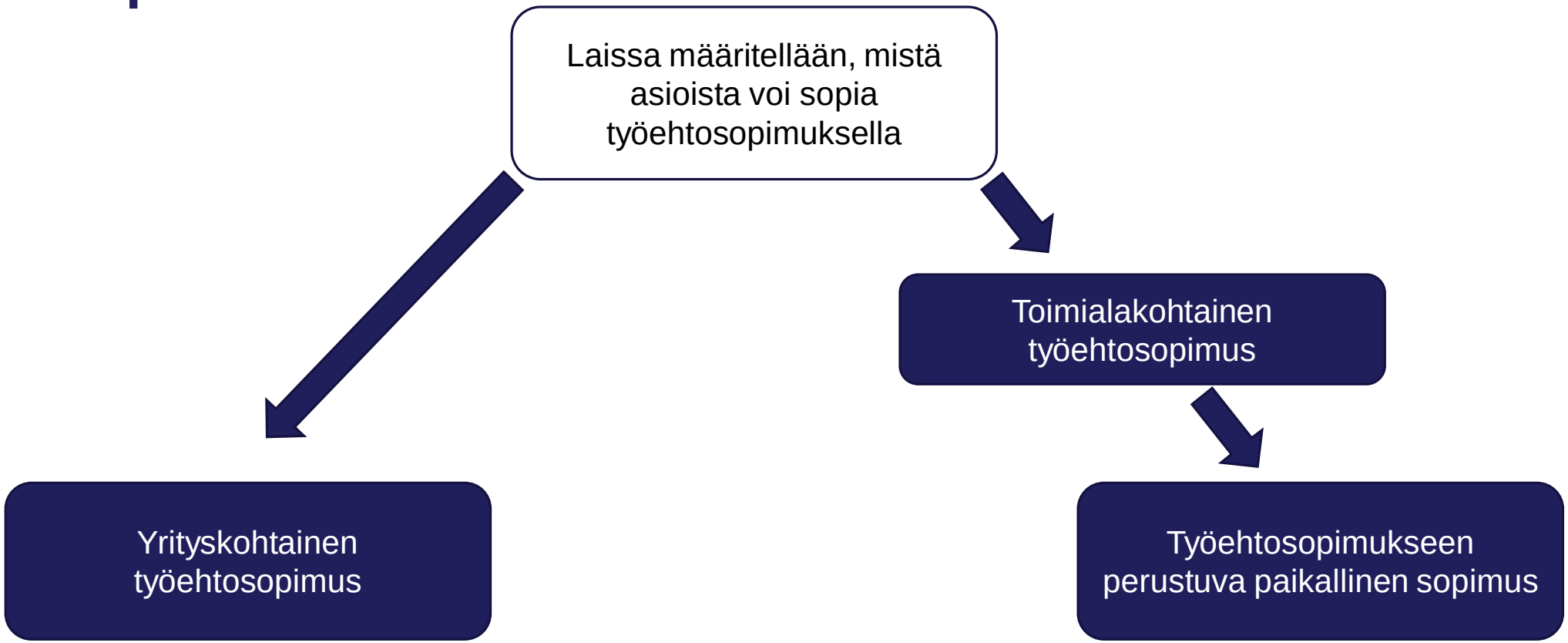
Paikallisen sopimisen edistäminen

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

11.9.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lakiesityksessä tarkoitetut paikalliset sopimukset

Muutos 1: Mahdollisuus sopia yrityskohtaisella työehtosopimuksella laista poiketen

- Voimassa olevan lain mukaan valtakunnallisella työehtosopimuksella voi sopia toisin monista työlainsäädäntöön liittyvistä säännöksistä
  - Valtakunnallinen työehtosopimus on sopimus, jonka sopijapuolina ovat valtakunnalliset työmarkkinajärjestöt.

- Jatkossa vastaavat sopimismahdollisuudet ulotettaisiin yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin. Sopijapuolina:
  - yksittäinen yritys
  - valtakunnallinen työntekijäliitto tai tämän jäsenyhdistys

Muutos 2: Keltaisten työehtosopimusten estäminen

- Työehtosopimuslakia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että työntekijäyhdistyksen tarkoitusta arvioitaessa huomioitaisiin yhdistyksen muodollisen tarkoituksen lisäksi yhdistyksen tosiasialliset päämäärät ja toiminta.

- Muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että työehtosopimuksina pidetään vain sellaisia sopimuksia, joissa sopijapuolet aidosti edustavat työnantaja- ja työntekijäpuolta.

Muutos 3: Yleissitovuuskenttää koskevat paikallisen sopimisen kiellot poistetaan

- Voimassa olevan lain mukaan yleissitovuuskentässä ei saa tehdä paikallisia sopimuksia:
  - jotka perustuvat työehtosopimuksessa olevaan kelpuutukseen; ja kun
  - kelpuutuksen käyttäminen merkitsee työlainsäädännön puolipakottavasta säännöksestä poikkeamista.

- Mahdollisuuteen tehdä paikallisia sopimuksia yleissitovuuskentässä liittyy muutoinkin epävarmuutta

- Paikallisen sopimisen kiellot poistetaan ja laissa säädettäisiin nimenomaisesti mahdollisuudesta tehdä myös yleissitovuuskentässä paikallisia sopimuksia.

Muutos 4: TES:iin perustuva sopiminen Luottamusmiehen puuttuminen

- *Lähtökohtana*, että henkilöstön edustus paikallista sopimusta tehtäessä määräytyy työehtosopimuksen mukaisesti.

- *Toissijaisesti*: Jos työehtosopimuksessa tarkoitettua edustajaa (esim. luottamusmiestä) ei ole, noudatetaan työehtosopimuksessa sovittua vaihtoehtoista tapaa, jos sellaisesta on sovittu.

- *Viimesijassa* sopimus voidaan tehdä luottamusvaltuutetun kanssa.
  - Työaikalain alaan kuuluvissa eräissä asioissa paikallinen sopimus voidaan nykyiseen tapaan tehdä myös henkilöstön kanssa yhdessä tai muu henkilöstön valtuuttama edustaja.

- Järjestäytynyttä ja järjestäytymätöntä työmarkkinakenttää kohdeltaisiin samalla tavalla.

Muutos 4: TES:iin perustuva sopiminen Luottamusmiehen puuttuminen

- Menettelytavat, kun paikallinen sopimus tehdään TES:n osapuolta koskevasta vaatimuksesta poiketen:
  1) Paikallista sopimusta tehtäessä on noudatettava TES:n menettelytapaa koskevia määräyksiä lukuun ottamatta henkilöstön edustajaa koskevia vaatimuksia.
  2) Työnantajan on annettava toiselle sopijapuolelle sopimuksen tekemiseksi tarpeelliset tiedot
  3) Työnantajan on varattava henkilöstölle riittävä harkinta-aika sopimusta neuvotellessa ja tilaisuus käsitellä sopimuksen merkitystä keskenään.

- Sopimus on molemmin puolin irtisanottavissa 3 kuukauden irtisanomisajalla, jollei lyhyemmästä irtisanomisajasta ole sovittu.

Muutos 5: Luottamusvaltuutetun valmiuksia paikalliseen sopimiseen parannettaisiin

- Jos luottamusvaltuutettu toimisi henkilöstön edustajana paikallisia sopimuksia tehtäessä, työnantajan olisi edistettävä tämän valmiuksia toimia ao. tehtävässä

- Valmiuksien edistämisvelvoite koskee luottamusvaltuutetun osaamista ja työpaikan toimintaympäristön tuntemusta.

Oikeussuojakysymykset

- Oikeussuoja (valvonta ja riitaisuuden ratkaisu) perustuisi voimassa olevaan lakiin.

- Järjestäytyneen kentän osalta liitot valvovat työehtosopimusten ja niiden nojalla tehtyjen paikallisten sopimusten noudattamista. Riitaisuudet ratkaistaan työtuomioistuimessa.

- Järjestäytymättömässä kentässä työsuojeluviranomainen valvoisi, että paikallinen sopimus pysyy lain ja työehtosopimuksen sallimassa raamissa. Riitaisuudet ratkaistaan yleisessä tuomioistuimessa.
  - Paikallinen sopimus toimitettava työsuojeluviranomaiselle. Laiminlyönnistä voidaan määrätä laiminlyöntimaksu (1000-10000 euroa).

Jälkiseuranta

- Hallituksen esityksessä kuvataan alustava tarkoitus seurata muutosten vaikutuksia.
- Yleissitovuuskentän osalta tarkoitus seurata:
  - Kuinka paljon paikallisia sopimuksia tehdään?
  - Mistä kysymyksistä niitä tehdään?
  - Tietoja voitaisiin saada työsuojeluviranomaiselta
- Normaalisitovuuskentän osalta tarkoitus seurata:
  - Millä tavalla uudistus vaikuttaa paikallista sopimista koskeviin työehtosopimusten määräyksiin
  - Tietoja voitaisiin saada työmarkkinajärjestöiltä

- 3 vuoden seuranta-aika

Kiitos